

The background of the poster is a dramatic sky with a massive, multi-colored eye (iris and pupil) dominating the upper half. The iris is a mix of blue, green, and orange, with a dark, circular pupil in the center. Below the eye, a small silhouette of a person stands on a green, grassy hill. The overall tone is mysterious and ominous.

Філіш
Соллерс

**ТАЄМНИЙ
АГЕНТ**

Усупереч зовнішньому враженню, я радше людина дика: квіти, метелики, дерева, острови. Мое життя у болотах, виноградниках, хвилях. Тут не важливо, хто каже «я». Писати від руки, плавати в синьому чорнилі, бачити, як рідина спливає — ось що головне. Я живу на межі пташиного заповідника: сміхотливі мартини, білі й сріблясті, яструби, крячки, баранці, качки, крижні, чаплі. О, бути птахом! У домі щоранку вмикаю Ріхтера грати Гайдна, його можна слухати неспинно, ре-мінор, концерт у Мантуї, ноти жваві й уривчасті, я люблю найближчий майбутній час*, я не боюся повторення, дитяча гра, коло, що не йде нікуди, пишемо завжди для голосу, казав Бекетт, немає голосу, немає ні нот, ні слів. Щастя можливе. Я повторюю. Щастя можливе. Іноді це Гленн Гюльд, який грає «Добре темперований клавір», підборіддя на клавішах, його також можна слухати без кінця, тепер на це повно часу.

Я починаю тут з місця, де я з'явився на світ. З надзвичайно дорогого для мене місця. Життя

* Найближчий майбутній час (Le Futur immédiat) — один з граматичних часів французьких дієслів. — Тут і далі примітки перекладачки.

письменника починається не з його першої публікації, для мене це було б так, наче я не жив упродовж перших двадцяти років, дивна самотність*. Але я жив у чарівному місці, з чітко визначеними правилами поведінки: південний захід Франції. У Бордо. Я вчився спочатку в ліцеї Монтеस्क'є, потім у ліцеї Монтеня, це щоб дати уявлення про місце. Два великі письменники жили на цій зачарованій землі. Щоразу, як Гексагон вибухає (Франція, як кажуть), усі збираються в Бордо. У 1870-му, 1914-му, 1940 роках французький уряд переїздив у Бордо. Погляньмо разом. У 1940-му один дивний генерал, який не міг погодитися з колаборацією Франції з Німеччиною, їде в аеропорт Мериньяк (Бордо), сам, і сідає на літак до Лондона. Він дуже самотній, одразу ж дуже самотній, він буде засуджений на смерть і здолає всі труднощі, щоб визволити Францію. Мій батько, він багато не говорить, наспівує оперети час від часу, його звати Октав, легкий баритон. Дуже м'який чоловік, який зазвичай мало в що вірить.

Я народився за три роки до того, у самий апогей Народного фронту**, в 1936 році, наприкінці листопада, 28-го числа. Була субота. Мене звати Філіпп Жуайо, і під моїми вікнами я чути му вигуки робітників заводу, яким керує мій батько зі своїм братом, «добрий батько, якого Бог мені дав», як сказав Монтень, це надзвичайний вислів; можна запитати, який стосунок до цього всього має Бог, але нехай. Я повернуся до свого глибокого католицизму, який

* «Дивна самотність» (*Une curieuse solitude*) — перший роман Філіппа Соллерса.

** Народний фронт — коаліція лівих партій у Франції, перебував при владі у 1936–1938 роках.

вочевидь суперечив тому способу життя, що я вів, із сексуальною свободою, що легко перевірити. Від самого малку я чую під своїми вікнами ці крики: «Смерть Жуайо!» Це буде моя зустріч із Народним фронтом. «Смерть Жуайо!» А за якийсь час: мати тримає мене на руках, жалюзі напівпрочинені, перед нами картина входу німців у Бордо, ми дивимося на них крізь жалюзі, вони крокують, вони насуваються. Ми живемо в домі з великим парком і садом, одразу на виїзді з міста, на Іспанському шляху. Завод поруч, до нього можна увійти через приховані садові ворота. Я часом ходив туди по неділях, коли там нікого не було, приємно прогулятися поміж вимкненими мовчазними машинами. Але незабаром захоплення будинків, німці шукають, де жити, тож вони заходять, вони влаштовуються, вони займають. Це війна. Відтоді я зрозумів, що завжди буде війна. І що я невинний. Я можу повторювати це без кінця, це нічого не міняє, мені не вірять, але треба повторювати. Це надзвичайно буремна й цікава доба. Німці повністю займають нижні поверхи будинків, ми з ними перетинаємося, вони навіть лякають мене зброєю, розважаючись, моя мати тремтить, побачивши цю сцену, на щастя, вони ніколи не ходять на горище, туди, де ми слухаємо «Радіо Лондон». Мені п'ять-шість років, особисті повідомлення, вихоплені в шумі хвиль, захоплюють мене: «Ми качатимемося по траві», «Я люблю жінок у синьому», «Повторюю, я люблю жінок у синьому». Я дитина, і я слухаю знову, я відкриваю красу мови, я хочу зустріти жінок у синьому, я шукаю довкола себе, швидкоплинні галюцинації й таємні страхи, але горище — наш притулок, ми слухаємо той бік моря, іншим разом це буде в підвалі, ці мандрівки вночі, посеред сирен і вибухів, зачаровують

мене. Усе для мене чари. Ці особисті повідомлення говорять прямо про терористичні акти французького Опору. Мої батьки були фанатичними англофілами, банк сім'ї був «Вестмінстер», і поруч із нами також жила англійка, яку звали Віолета і яка врятувалася від німецької облави. Можливо, вона займалася шпіонажем, а часом брала мене в подорож. У підвалі ми сидимо в повній тиші, щоб нас не виявили, поки німці в саду, ми чуємо, як вони розмовляли, ми не ворушимося. Це відтоді я навчився не довіряти роду людському. Був один австрійський офіцер, який ночував у нас унизу, він не здавався відразливим, бо жлуктив коньяк вечорами, слухаючи Шуберта. Потім я бачив, як німці втікали, геть розбиті.

Побит життя тієї доби позначився в мені. Він тривав попри війну, різні бійні та інші драматичні події, він протидіяв і захищав нас. Я згадую крики, які почув у синагозі Бордо, ідучи до тітки, що жила неподалік; я не можу забути це враження, несподіване й дуже гостре, яке справили на мене ці голоси. Це було в той час, коли префектом [Жиронди] у Бордо був Папон, у 1942 році. Його судили й засудили 1997 року, та зрештою звільнили за станом здоров'я. Уся ця доба жваво мене цікавить в історичному й соціологічному плані, тим більше що мою сім'ю спіткає банкрутство. Завод Жуайо зачиниться, будинки знелюдніють, сади й парк також, більше немає нічого. Раптово я опинився в спустошеному будинку, де не залишилося на чому прилягти, крім двох чи трьох шезлонгів, усе зникло. Я багато наголошую на тому, яке враження на мене особисто справив той факт, що два наші симетричні будинки, батьківський і мого дядька з тіткою, були доценту зруйновані, а

натомість збудували супермаркет. Я описав цей візит у супермаркет у «Портреті гравця» (Portrait du joueur), сильне запаморочення від накладання того, що я бачив і що пережив на тому ж місці. За кожним відділом — відбиток мого дитячого життя, мого зачарованого життя, було дуже болісно розбиратися, де там була моя кімната, де вітальня, кухня, бібліотека й усе решта. Рана, що не загоюється. Отож, щоб захиститися, ще й сьогодні я вдаюся до уяви. От я стою в своїй кімнаті, дивлюсь у вікно на дерева, я там, живий, присутній у сяйві кожної секунди, але щоб насправді бути там, я злегка нахиляюсь убік і спостерігаю, як я спостерігаю. Вікно, сад, тінь високих дерев, письмовий стіл з червоного дерева, предмети, букети, книжкова шафа, мікроскоп, який мені подарував батько, вишуканість парку, моя тітонька Лора, яка йде через сад у чорній сукні, велика магнолія, очі матері, одне горіхове, друге темніше, каштанове, яка насолода, безкінечний пейзаж, який ніколи мене не втомить. Я слухаю також усі ці написані голоси, які я незабаром відкрию для себе, усі ці голоси, які прийдуть свідчити, я їх приймаю й одразу ж роблюся їхнім сучасником: я — Одісей, Ніцше, Бодлер, Ватто, Рембо, Сезанн, Пруст, Пуссен і, звичайно ж, Гельдерлін.

...воно [море] відбирає
І знову вертає пам'ять,
І любов приковує очі людям.
Все інше їм створять поети*.

* Цитата з вірша Гельдерліна «Спогад» (Andenken) у перекл. М. Бажана.

Я зливаюся зі світлом, швидкістю, альковом, хвилею, музикою, модуляцією фортепіано, островом Ре, червоною лавою на площі Сент-Агнес у Венеції, запахом церковної свічки в Джезуаті о шостій вечора, маленьким бамбуковим ліском у глибині парку, великим пейзажем Ватто «Товариство в парку», репродукцію якого мати повісила перед моїм ліжком, впустивши природу до моєї кімнати. У мене дедалі частіші напади астми, я не можу дихати, я задихаюся, знову ніч, я сам на сам б'юся зі своїм диханням, я звук, я тримаюся, трохи марю: я зустрічаю Сфінкса, Мойсея, Одиссея, вони пропонують мені свої голоси, їхнє дихання стає моїм, я дякую їм і потроху починаю віддихати, я біжу й прориваюся крізь століття й століття. Як для дитини, я біжу дуже швидко, це нормально, я таємний агент. Без таємниці немає нічого. Музика? Джаз, на мою думку, виграв Другу світову війну, Армстронг, Чарлі Паркер, Телоніус Монк. Ця музика — сама свобода, моя свобода.

*